

P R E Z E N T Ă R I B I B L I O G R A F I C E

Preot dr. Ionel Popescu, **Ecouri perene de lumină și credință din Țara Sfântă**, Ed. a II-a, revăzută și întregită, Ed. David Press Print, Timișoara, 2020

Ajunsă la cea de-a treia ediție, revăzută și întregită, grație unui larg interes al publicului cititor, cartea preotului timișorean Ionel Popescu „Ecouri perene de lumină și credință din Țara Sfântă”, este mai mult decât un ghid, este un amplu jurnal de călătorie spirituală. El se adresează celor care vor să călătorească în aceste locuri, dar și celor care vor să le cunoască prin intermediul lecturii. Însuși autorul a fost de mai multe ori în această țară, a cercetat documente istorice și de arheologie biblică, pe care le-a pus apoi în tiparul propriei sale viziuni. Ionel Popescu este un scriitor talentat, cu vocația amănuntului semnificativ și cu un discurs narativ bine așezat. Folosind un stil clar, viu și dinamic, cu o frază cursivă și bine închegată, acest pelerin al sufletului, devine ghidul spiritual al cititorului : „Stăpâniți de emoții și de trăiri duhovnicești cu totul deosebite, pornim în tăcere pe „Drumul Crucii”, „Drumul Durerii” sau „Via Dolorosa” cum îi spuneau latinii, gândindu-ne la suferințele îndurate de Domnul Hristos pentru mântuirea tuturor oamenilor...”

Ceea ce surprinde în mod plăcut în această carte, este faptul că informațiile sunt însoțite de texte biblice, atât de potrivit alese, ceea ce evidențiază pregătirea sa teologică de excepție. Modul de prezentare narativă a călătoriei pe pământul sfânt face ca scrierea propriu-zisă să devină atractivă și să stârnească curiozitatea cititorului. Autorul dă valoare metaforei și celorlalte figuri de stil care nuanțează fiecare segment al cărții : „te sprijini cu palma în urma mâinii lui Iisus”, „pășim cu frică și cutremur”. Descrierea este un mod de expunere care îl avantajează pe autor și dă lucrării un farmec aparte. Se vede că, nimic nu-i trece prin față neobservat. Înregistrează, până și cele mai mici amănunte. Adună date și le trece prin retorta sufletului său, creând imagini care emoționează și îndeamnă la meditație. Limbajul biblic bine armonizat cu cel literar, completat cu dialogul interior, fac parte din instrumentarul artistic al autorului. Verbele la persoana întâi plural : pornim, mergem, ne oprim, vedem, auzim, ne minunăm, cântăm, ne rugăm, ne închinăm etc, sugerează solidaritatea colectivă și participarea afectivă a pelerinilor în toate momentele vizitei. Avem impresia că totul se derulează în fața ochilor. Sunt imagini superbe create prin arta cuvântului, la care, autorul mai

adaugă și fotografia- color. Există în această lucrare o bogăție impresionantă de date istorice și geografice prezentate sintetic și într-o manieră aproape didactică, precum erau altădată lecțiile de istorie antică.

Urmând un itinerariu complex, care marchează etapele vieții Mântuitorului, cartea deschide cititorului drumul spre „Țara lui Iisus”, purtându-l de la Betlehem – cetatea Nașterii Domnului, la Ierusalim, pe muntele Măslinilor, în grădina Ghetsimani, apoi îi dă răgaz să se oprească la mănăstiri și biserici, în locuri istorice și legendare, să contemple arhitectura construcțiilor și a monumentelor de artă, dar să cunoască și vechile tradiții creștine.

Un capitol cu puternice rezonanțe sufletești este cel intitulat „Pelerinii pe Drumul Crucii”. Încărcăți de emoție și puternice trăiri duhovnicești, pelerinii parcurg acest drum cu cele patrusprezece opriri, „având posibilitatea de a se ruga, de a medita la patimile Domnului și de a citi zguduitorile relatări ale Sfinților Evangheliști referitoare la ultimele momente din viața pământească a Celui ce „a luat asupra-Și durerile noastre și cu suferințele noastre s-a împovărat” și prin ale cărui răni „toți ne-am vindecat”.

Sunt pline de încărcătură sufletească evocările despre Biserica Răstignirii, a Mormântului Domnului, a Învierii, în preajma cărora, emoțiile sunt coplesitoare, așa cum rezultă și din sintagmele folosite de autor : „suntem cu toții impresionați și înlăcrimați”, „suntem coplesiiți de o stare emoțională

imposibil de redat în cuvinte și în trăiri”. În locurile potrivite, pelerinii au înălțat rugăciuni și cântece de slavă Părintelui Ceresc.

Cartea oferă posibilitatea cunoașterii și a altor locuri importante : Ierihonul- cetatea palmierilor, ruinele cetății Qumran, unde au viețuit esenienii, Marea Moartă, cetatea Nazaretului, Cana Galileii, Taborul, Muntele Fericirilor, Tabgha - locul înmulțirii pâinilor și nu în ultimul rând, Iordanul, râul care curge în adâncime și în care a avut loc botezul lui Iisus. Nu sunt uitate nici întâlnirile cu românii din diaspora. Prezenta ediție aduce câteva completări importante, care se referă la : Cezareea Palestinei, Emaus, Betania, Hebronul, Herodium, Mănăstirea Sfântul Teodosie, Muntele Carantaniei, Masada, iar din Iordania prezintă orașul Amman, capitala țării, Gerash- Gerasha biblică, Petra, Madaba-„orașul mozaicurilor” și Muntele Nebo, adevărate reportaje de suflet. Lucrarea preotului Ionel Popescu se sprijină pe o bogată bibliografie alcătuită din Ediții ale Sfintei Scripturi, Manuale și cărți de cult, Dicționare și lexicoane, precum și Lucrări speciale. Din punct de vedere grafic, cartea este realizată la un nivel ireproșabil. Frumusețea ei este completată de o iconografie, ingenios armonizată cu textul. Autorul este un om al literelor, care oferă cititorului bucuria călătoriei în țara dorului de Dumnezeu.

Mircea Daroși

Preot Simion Mladin, **Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad**, ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2020

Dacă primul volum al prezentei Monografii, editat în anul 2018 într-un tiraj de 1000 exemplare s-a epuizat în câteva luni, oportunitatea unei noi ediții se certifică prin binecuvântarea acordată de către *Întâisătorul* Arhiepiscopiei Aradului, Înalt-preasfinția Sa Dr. Timotei Sevcicu, *ctitorul Noii Catedrale*, de a împlini „*dorința cititorilor, atât a celor preveniți, cât și a celor nepreveniți, de a cunoaște mai îndeaproape frumusețile artei, a celei creștine cu precădere, a ortodoxiei în diferitele-i oglindiri care izvorăsc din adâncul minunat al învățaturii, ce se concretizează în trăirea chemării de sus spre desăvârșire. Iar în acest cadru, desigur, autorul însuși și-a simțit responsabilitatea de a se face interpretul fidel în continuare.*” (Cuvânt înainte, p.10).

De la început se cuvine să precizăm că, dacă redactarea primei ediții avea ca obiectiv dedicarea specială celebrării în 2018, a Centenarului Marii Uniri, fapt ce impunea evidențierea multiplelor aspecte istorice implicate în jurul construirii Noii Catedrale, actualizarea subiectului impune o viziune unitară de ordin strict monografic privind Mărețul Lăcaș de cult, renunțând la unele elemente istorice secundare, adiacente, conjecturale...

Astfel, volumul de față se dorește a fi o încercare de reconstituire unitară, detaliată și obiectivă a strădaniilor depuse de-a lungul timpului în vederea edificării Noii Catedrale.

Urmărind acest obiectiv, primele două capitole, precum și unele subcapitole s-au comasat în unul singur, în schimb au fost evidențiate lucrările și acțiunile ce s-au realizat după anul 2018, când a apărut prima ediție.

Mai departe, capitolul referitor la „*Vechile Catedrale eparhiale arădene*” (p.31-43) și-a redus dimensiunea, reținând doar numele ctitorilor vechii și noii catedrale. (p.39-40)

Se consideră, apoi, oportun ca personalitățile slujitorilor actuali ai Noii Catedrale să fie expuse prin pozele lor într-un colaj. (p.203-204)

În continuare se apreciază ca nefiind oportun noii viziuni monografice capitolul referitor la ridicarea la rang de Arhiepiscopie a Eparhiei Aradului; în schimb, s-a creat un nou capitol intitulat sugestiv: „*Punte peste timp, monografia oglindită în imagini*” (p.262-279), urmărind etapele străbătute în construcția Catedralei, utilizând parte din pozele existente în arhiva foto.

În același timp, pe lângă „*revizuire*”, prezentul volum reține și noile „*adăugiri*” aduse primei ediții, precum: *pisania* din marmură încrustată în peretele din pridvor; apoi, efectuarea pardoselii cu marmură în abside și naos.

În același context, prezenta ediție reactualizează slujba de binecuvântare a lucrărilor de pictură, săvârșită de mai mulți ierarhi, sub protia Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Ioan, Mitropolitul Banatului.

Pe de altă parte, privind *sistemul de iluminare exterioară*, s-a apreciat în principu că evitând „*grandoarea exterioară și opulența, biserica nu*

trebuie să fie inundată de lumină, pe care credinciosul este chemat să o parcurgă nu numai cu ochiul trupului, ci și cu ochiul sufletului despovărat de patimi. Din acest motiv, iluminarea icoanei de hram „Sfânta Treime” de pe frontispiciul construcției s-a făcut cu o lumină pală, caldă, sensibilă și aproape insesizabilă, putând fi căutată cu privirea de către trecători...”. „Prin lumina cu care este înconjurată acum, catedrala își arată prin ea însăși că este Casa Preasfintei Treimi, care ne încorporează pe toți închinătorii ei; este lumina lumii, lumină pe care întunericul nu o poate cuprinde, și prin lumina ei se risipește întunericul din întregul oraș, din casa și ființa noastră...(p. 169/170) ”.

Privită în ansamblu, noua ediție, asemenea celei dintâi, poate fi socotită un adevărat *ghid orientativ* în construcția unei biserici ortodoxe, mai ales că fiecare capitol este precedat și motivat de o *expunere catehetică* foarte bine documentată, privind sensul, importanța și modul de interpretare simbolică și duhovnicească a componentelor mărețului edificiu.

Pentru a facilita lectura cărții, mai ales pentru cei mai puțin familiarizați cu termenii de construcție sau cu înțelesul noțiunilor bisericești, s-a anexat un *Glosar*, cuprinzând 94 de cuvinte, cu explicațiile cuvenite. (p.279-296) Iar pentru ca prezentarea materialului să fie cât mai convingătoare, expunerea este întregită cu ilustrații intuitive, și la sfârșitul volumului sunt adăugate 38 de anexe, cu titlul: „*Documente de arhitectură și imagini picturale*”. (p.297-339)

Temeluit pe piese arhivistice originale și inedite, ca și pe bibliografia judicios selectată, prezentul volum constituie un *adevărat document* menit să intre în patrimoniul istoriografiei bisericești și cultural-artistice a Aradului.

Astfel, prin construirea Noii Catedrale, Aradul trăiește o perioadă memorabilă, marcată prin efortul celor ce și-au păstrat credința moștenită de la strămoși și părinți, precum și ca mulțumire adusă lui Dumnezeu și veșnică cinstire a memoriei tuturor celor ce s-au jertfit pentru devenirea noastră națională de-a lungul vremii. În același timp, Noua Catedrală din Municipiul Arad va rămâne în conștiința generațiilor ce vor urma un simbol luminos al credinței ortodoxe și a ființei naționale a poporului român, ca mărturie a spiritualității și demnității sale; iar ca operă de artă are menirea de a face să vibreze sufletul omenesc pentru renașterea și vigoarea virtuților creștine în viața societății, și de afirmare a ortodoxiei românești în arealul culturii și civilizației europene și universale.

Desigur, atât pentru Conducerea Eparhială, cât și pentru constructor, proiectant și beneficiar, construcția Noii Catedrale a fost un examen nu ușor de promovat; dar peste toate a guvernat efortul comun și susținut al fiecăruia dintre cei responsabili, impulsionați de credința și trăirea creștină, ca jertfelnicie și nădejde în viitor, promovate, „*cu timp și fără timp*”, prin cuvânt și faptă, de către Părintele Arhiepiscop Timotei, ctitorul sfințitului Lăcaș de cult, secondat cu multă competență și dăruire de coordonatorul și

administratorul lucrărilor de construcție, secretarul eparhial, eclesiarhul și autorul acestui volum, *Părintele Simion Mladin*.

Parafrazându-l pe Tudor Arghezi, vom spune în încheiere, cu deosebit respect, cu aleasă recunoștință și cu vie admirație, în calitate de fiu duhovnicesc al Eparhiei Aradului: *Fii binecuvântată catedrală istorică, cinste celor care, într-o formă sau alta, și-au adus aportul la zidirea și înfrumusețarea ta; și mai departe: „Fii binecuvântată carte, cinste cui te-a scris!*

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma

Preot Teodor Damșa, **...Și dincolo de gratii**, Editura „David Press Print” Timișoara, 2020.

Cartea „...Și dincolo de gratii” este o întoarcere în timp asupra vieții și suferinței unui intelectual român, trecut prin iadul închisorilor comuniste. Scrisă, probabil, după ce a ieșit de sub teroarea anilor de detenție, ea îndeplinește criteriile unui jurnal autobiografic cu pronunțate accente asupra exercițiului de suferință îndurat de Teodor Damșa în închisorile de la Oradea, Jilava și Aiud. Manuscrisul n-a fost dat publicității în timpul vieții autorului, fiind păstrat în biblioteca lui personală, probabil, de teama Securității că îl va priva iarăși de libertate.

Un exemplu asemănător este și cartea lui Ioan Ianolide „Întoarcerea la Hristos”, care a văzut lumina

tiparului în condiții de clandestinitate, tot din acest motiv. „Jurnalul” lui Teodor Damșa a fost descoperit întâmplător, în anul 2018, printre cărțile din biblioteca lui, de către pr.dr. Ionel Popescu din Timișoara, care ne dezvăluie taina acestei povești cutremurătoare: „După moartea soțului (1995), profesoara Silvia Damșa s-a dedicat cu trup și suflet activităților culturale și social-filantropice derulate de către parohia Timișoara Iosefin și de Societatea femeilor creștin-ortodoxe din oraș.

Când neputințele vârstei au copleșit-o, neavând urmași, a solicitat parohiei să-i asigure îngrijirea necesară, să se ocupe de înmormântarea sa, de amenajarea și întreținerea locurilor de veci ale celor doi soți. Drept recunoștință, a donat apartamentul familial parohiei Timișoara Iosefin”.

Cu prilejul lucrărilor de renovare a locuinței, s-a făcut descoperirea, care va sensibiliza, probabil, generațiile de azi și de mâine, despre modul cum regimul communist urmărea distrugerea elitelor românești. Citindu-i manuscrisul aflat pe un caiet dictando de câteva zeci de pagini, preotul Ionel Popescu face un gest nobil de mare responsabilitate civică, publicând jurnalul la Editura „David Press Print” Timișoara, 2020. Admirabila idee a scriitorului timișorean scoate din umbra uitării un document al vicisitudinii noastre istorice.

Prefața este semnată de Mitropolitul Banatului, Ioan Selejan, care pune în

evidență un detaliu semnificativ despre protagonistul cărții : „Fiu de țăran, născut în părțile Bihorului (1919), Teodor Damșa a fost îmbrăcat, mai întâi, cu cămașă de pânză albă, țesută de iubita lui mamă, cu trudă, în războiul de casă. Acesta i-a fost portul până ce încet, încet învățătorul său i-a deschis porțile culturii românești și i-a aprins în inimă candela luminii”.

Cuvântul introductiv al preotului Ionel Popescu conturează etapele formării intelectuale ale celui care avea să cunoască teroarea gulagului românesc.

În urma absolvirii Facultății de Teologie din București, devine profesor de religie, iar după scoaterea acestei discipline din programa școlară, începând cu anul 1948, este nevoit să predea limba română, devenind, timp de 10 ani, un adevărat peregrin prin școlile din județul Bihor : Salonta, Pomezueu, Cotigleț (satul natal), Ineu, Haieu, Mihai Bravu. Punctul culminant al acestei povești de viață se petrece 1959, când Teodor Damșa se afla student în anul IV la Facultatea de Filologie din Cluj.

Atunci este arestat și condamnat la 10 ani de închisoare, pe motiv că, „pe manuscrisul unui coleg „Dualitatea ateismului” făcuse adnotarea: „Lucrarea conține câteva idei intelectuale”, pe care a și semnat-o. Timp de 5 ani, a suportat tratamentul inuman al regimului carceral, care nu l-a putut determina să renunțe la convingerile sale religioase. A trecut prin „școala de reeducare”, a făcut

cunoștință cu arhitectura detaliată a închisorilor, dar și cu mecanismul torturii și al muncilor forțate la care era supus. Eliberat din închisoare în anul 1964, conform Decretului 410/1959, Teodor Damșa se confruntă cu găsirea unui loc de muncă, dar dosarul său este mereu respins de către serviciul de cadre, fiind nevoit să lucreze ca muncitor în fabrică ori pe șantier.

În urma unui memoriu adresat conducerii statului este încadrat profesor la liceul din Făget, apoi la cel din Ciacova, iar prin concurs ajunge la Liceul de Muzică „Ion Vidu” din Timișoara, unde va rămâne până la pensionare. În această perioadă a păstrat legătura cu Biserica și a avut bucuria să fie îmbisericit, de către Mitropolitul Nicolae Corneanu, diacon pe seama bisericii parohiei Timișoara Iosefin, iar din 1990 fiind îndreptățit să predea și religia. În 1995, după mai mulți ani de suferință, se stinge din viață și „în locul de veci îi țin tovărășie o mână de pământ din satul natal, iar pe sicriu insigna de fost deținut politic”. Jurnalul lui Teodor Damșa este însoțit de câteva poezii în care eul liric se află în ipostaza omului profund religios. Iconografia scoate în evidență personalitatea unui intelectual de seamă, cuprins mereu de dorul pentru Dumnezeu. Acest jurnal, poate fi așezat alături de multe cărți – document scrise cu lacrimi de sânge de către „fiii temnițelor” comuniste.

Mircea Daroși

Gheorghe Hodrea, **Darul în viața românilor ortodocși din Ținutul Aradului**, Editura Universității din Oradea.

De demult, creștinii au dobândit obiceiuri de a oferi daruri pentru pomenirea lor și a dispăruților lor, ca semn de invocare a dumnezeirii întru păzirea omului de păcate și suferințe. Bisericele sunt ornamentate și mobilate prin voința enoriașilor de a avea un spațiu spiritual, un lăcaș al divinității, la înfrumusețarea căreia a contribuit, pentru miluirea divină și a lui Hristos. Or fi fost poate și vor fi donații și cadouri către biserici pentru întreținerea mândriei prin afișarea cu obstință a numelui dăruitorului. În Bisericele ortodoxe din ținutul Aradului, „*darurile au caracter oblativ*„, adică sunt oferite de bunăvoie și necondiționat întru pomenirea morților și pentru rugăciuni pentru sănătate. Recent, prin Editura arădeană Gutenberg Univers, arhidiaconul Gheorghe HODREA își publică teza de doctorat cu titlul „*Darul în viața românilor ortodocși din Ținutul Aradului*„, susținută la Universitatea din Oradea, în 2013, sub conducerea științifică a prof. univ. dr. Ioan GODEA.

Autorul volumului, Arhidiacon dr. Gheorghe Hodrea de la Catedrala istorică a Aradului, este absolvent al Teologiei Ortodoxe „Iarion Felea„ din Arad, fiind o perioadă secretar al Protopopiatului Ortodox Român. Are îndeletnicirea scrisului, abordând probleme de istorie bisericească, de teologie, elaborând „*Istoricul Protopopiatului Ortodox Român Arad*„ (2016), precum și mai multe studii rezultate în urma cercetării arhivelor parohiale arădene. Colateral acestei preocupări de bază, a publicat studii despre „*tradițiile și obiceiurile satului*„, precum și literatură

dialectală, cum ar fi „*Cujetările lu Bace Toghiere*„, „*Sărărița cu piper*„, „*Unchioaia Persida și zghoghitu vremii*„, fiind membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, în urma unui dosar ce cuprinde apariții în presa scrisă și audio-vizuală. Mai mult, în satul său natal, Sinteia Mare din județul Arad, și-a încropit „*Muzeul etnografic Gheorghe Hodrea*„, cu exponate specifice toposului local.

Revenind la volumul recent publicat (de ce 2019?), acesta valorifică documente de arhivă referitoare la „*darurile*„ pe care credincioșii parohiilor ortodoxe au considerat potrivit să ofere bisericilor din parohiile lor motive de participare la viața spirituală a comunității. Prefața regretatului universitar orădean consideră că acest text este „*o realizare științifică de excepție*„, fiind „*rodul mai multor ani de cercetare în Arhivele Protopopiatelor din Eparhia Ortodoxă a Aradului*„. Gh. Hodrea a consultat *Listele de inventariere și Istoricele* din fondurile arhivistice ale multor parohii arădene, precum și *Protocoalele sinodale episcopale* de prin anul 1871 până în prezent. Autorul a fost interesat de „*dăruirile*„ creștinilor ortodocși din Eparhie, daruri oferite sub formă de bani pentru construcția de biserică, finanțarea picturilor și a reparațiilor, atribuire de case parohiale și pământ pentru folosință clericală, achiziție de carte bisericească, clopote, veșminte preoțești, obiecte de cult, sume de bani, prapori, obiecte de mobilier, covoare etc. Gheorghe Hodrea insistă asupra *caracterului oblativ al darului*, în sensul în care cei care oferă (persoane juridice ori persoane fizice) nu condiționează, făcând dăruirea în mod voluntar și necondiționat. Ar mai fi de menționat structura volumului, specifică unei lucrări de doctorat (organizarea în capitole și subcapitole), folosirea unei bibliografii ample,

înregistrările din arhive, traducerea rezumatelor în engleză și franceză și organizarea de ansamblu al discursului argumentativ.

Referitor la conținut, autorul definește *darul*, pornind de la sintagma teologică „*sfintele daruri*„, precum și de la semnificația verbului „*a da*„. Dăruirea presupune atribuirea „*unui obiect material sau/ și simbolic, oferit pentru mijlocirea unei relații*„, (p. 54). Teologic, justificarea cadourilor pentru mântuirea sufletului este astfel argumentată: „*Prin venirea Sa în lume, Mântuitorul Iisus Hristos a revărsat peste oameni mulțime de daruri. Astfel, darul este împărțirea fiecărui suflet cu bucuria desrobirii din păcat*„, (p. 53). Se folosesc amplele considerații ale sociologului francez, Marcel Mauss, autorul unui „*Eseu despre dar*„, (1997), precum și ale altor autori interesați de revelația psihologică a darului ca „*fenomen social total*„, și ca referință bisericească cu valoare culturală și spirituală. Ar fi de evitat utilizarea cuvintelor „*potlacht*„ și „*kula*„, expresii preluate din epocile tribale, având semnificații economice și care, după exprimarea autorului, dezvoltă ideea de „*contra-dar*„, (pp. 65 - 67) și „*anti-dar*„, (p. 72). În cultura religioasă ortodoxă, oferta de cadouri, sub formă de daruri, exclude ideea de magie, ca acțiune negativă și malefică. Conceptul de fantastic se exprimă sub formă de *minune* (răsturnarea divină a ordinii din lumea materială, cu efecte benefice) și magie (efectele satanice ale ordinii logice ale alcătuirii lumii, efecte maligne). Mai mult, în cultura populară românească, ofrandele au funcții psihologice pozitive, vizând, după spusa autorului, „*stabilirea unor relații interumane decente, de bunăînțelegere și conviețuire armonioasă*„, (p. 69), precum și „*echilibrarea relațiilor cu transcendentul, cu Divinitatea*„, (p. 69).

Capitolul original se referă la ceea ce Gh. Hodrea numește „*Dăruiri consemnate în Protocoalele Eparhiei Aradului*„, începând cu anul 1871. Arhivele bisericești consemnează dăruiri din partea unor persoane fizice, instituții, organizații, sub formă de terenuri, clădiri, bani, clopote, cărți de cult, straie etc. ca „*acte de credințioșie și aplecare spre pietate a dăruitorilor*„. Protocoalele sinodale menționează conținutul darurilor și consemnează numele dăruitorilor din diferite parohii ale ținutului arădean. Acestea sunt reproduse în anexe, ca justificări bibliofile, din protopopiatele Arad, Criș, Șiria, Ineu, Buteni, Gurahonț, Hălmagiu, Radna, Lipova, Birchiș, Vinga, precum și din unele parohii ortodoxe din străinătate. Imagistica sprijină afirmațiile din text. Reproduserile cuprind blazoane ale unor familii boierești donatoare (vezi Firiteaz), icoane (biserica din Șeitin, purtând numele donatorului), clopote (Cherechiu, Firiteaz); totodată, sunt ilustrații ale listelor de donații în bani ale parohiilor arădene pentru sprijinirea unor biserici din Transilvania, precum și dăruiri de solidaritate cu Parohia Turnu.

Bazată pe o amplă bibliografie, cu consemnarea izvoarelor arhivistice inedite, documentarea asupra istoricului numeroaselor parohii și biserici, pe consultarea Protocoalelor despre ședințele Sinodurilor eparhiale din Dieceza română greco-orientală a Aradului, pe fișarea unor periodice, dicționare, texte istorice, lucrări de specialitate etc., Arhidiacon dr. Gheorghe HODREA a realizat o lucrare științifică, cu o excepțională valoare documentară. El însuși consideră această carte drept un DAR, rostuit să contribuie „*la păstrarea sau restabilirea stării de pace socială, la păstrarea sau restabilirea legăturilor cu cei plecați din această lume și cu*

Divinitatea.... Cartea a fost tipărită în exemplare „necomercializate”, fiecare exemplar având un număr, precum și senătura autorului, fiind dăruit, ca semn de „modelator cultural”, și de „reconciliere a omului cu sine, cu ceilalți și cu Divinitatea”.

Volumul „*Darul în viața românilor ortodocși din Ținutul Aradului*”, poartă în sine farmecul duios al modului în care creștinii au făcut din biserica lor un lăcaș de armonie interumană, iar acest spațiu de sfințenie să devină centrul spiritual al comunității. Demersul lui Gheorghe HODREA, așezat în acest volum ademenitor pentru lectură, trezește interesul pentru aplecarea afectivă a cetățenilor ortodocși de a se apropia de metafizica divină și de a-și păstra memoria în altarul sufletelor comunității lor religioase. Volumul se citește cu interes prin autenticitatea discursului, argumentarea logică și atent documentată, prin susținerea concretă a ideilor sprijinite pe documente de arhivă, interpretate cu sfiială, acuratețe și onestitate. Coperta înscrisă are un frumos text despre carte, fiind o pledoarie pentru lectură și pentru darul special al cărții ca formă de „*bună înțelegere dintre oameni, inducerea stării de calm și liniște generală și ...pacea de care atâta nevoie societatea tradițională*”, care-și dedică viața Creștinătății și virtuților morale ale ortodoxiei.

Prof. univ. dr. Anton Ilica